

לראשונה למסע במחנות ההשמדה בסיומו הוציאו לאור יומן מרגש • איילה טייר (56) סגרה מעגל וחזרה לטיקוצ'ין, עיר מולדתו של אביה • חנה ביטון (50) הזדעזעה מהמראות הקשים במשרפות ובתאי הגזים • ואורנה פרקש (53) התקשתה לעצור את הדמעות בביקורה ב'ער הילדים'

• יעקב לוי • צילום: שי שמואלי

אנו מגיעים לאחד נסיעה קצרה לבית הקברות היהודי בוורשה. מקום פסטורלי בתוך יער עבות של עצים ירוקים ונבזזים שדרכם מבצבצת מדי טעם קרן אור ואין סוף מצבות שניראה כי במשך שנים רבות העלו אבק ופרח שדור. אנו צועדים בשבילים בין המצבות ומחזים שמות רבים בעבריות. יהודה שואל: למה לא מנקים את הקברים? הבל שדור. רזן הקריא לכולם את הסיפור של סבא שלו שדחתבא במי קום מפני הנאצים וכך ניצלו חייו.

אלו החוויות מהיום הראשון למסע לפולין של משלחת חוסים ביחמת אגודת 'עמי'. במסגרת המסע שערכו בעלי מוגבלות שכלית, הם סיירו במתנות ריכוז והשמדה בפולין, בבתי כנסת עתיקים וביער הילדים. ביער הילדים השאירו החוסים ציורים ופרחים למוזרות וערכו טקס מרגש.

לא מעט חוסים שהשתתפו במסע הם ממשפחות ניצולות שואה. הם וכו ללכת עם רגל ישראל על גבי הארמה שניסתה לרצוח את משפחתם ולהצהיר 'השואה היא של כולנו, גם של האוכלוסייה בעלת צרכים מיוחדים'.

השבוע צוין יום הויכוח הבינלאומי לשואה (27 לינואר), לזכר היום בו שר חרר מחנה ההשמדה אושוויץ בידי הצבא האדום. לציון היום הזה, נחשף לראשונה 'יומן המסע לפולין' של חברי המשלחת ב'דיעות הנגב'. ביומן המסע לפולין אשר נכתב על ידי

המשתתפים, בעלי צרכים מיוחדים, הם מגוללים בעיניהם ובשפתם התמימה את חוויותיהם במסע אל ההיסטוריה היהודית. היומן נולד בשיתוף פעולה של אגודת 'עמי' ומשרד הרווחה, אשר ליוו את החו"ם במסע עד חזרתם לארץ. תהליך כתיבת היומן סייע לחוסים לעכל את החוויות והמראות במסע שנשאר חרוט בוויכוחם של המשתתפים לעולם ועד. אם תרצו, זה מסמך המתעד את מאוויי ליבם של אוכלוסייה שלא מעט מתעלמים להכיר. מרביתנו שופטים אותם על ידי סטיגמות ודעות קדומות. הראיון עמם חשף בפנינו נו אנשים שיש להם אותם צרכים, אותם הלומות ואותן ציפיות לעולם טוב יותר כמו כל אחד אחר.

חוויה לכל החיים

נפגשנו עם שלוש מהמשתתפות במסע במרכז 'בית כחן' בבארשבע המשמש עבור דיוור מוגן ורואג לכל מחסרים. מדובר במערך דיוור לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, בו מתגוררים 74 דיירים המועסקים במרכזי תעסוקה על פי היכולות הפיזיות והקוגניטיביות שלהם. במפגש עמו, המשתתפות סיפרו בשקיקה על החוויות שעברו ועל ההתרגשות שאזחה בהן במגדרות הזמן לגטאות ולמתנות ההשמדה שהקימו הנאצים שהיו נורשים למחוק עם שלם מעל פני הארמה. לדבי ריחן, הסיורים בגטאות ובמתנות ההשמדה, הן עדות צילמת לטרגדיה האנושית הגי

דולה שהתרחשה מתחת לאפם של מדינת המערב, כעוד היטלר מוציא את תוכניו תו השטנית לפועל. הן סיפרו על המסע שהותיר בהן רשמים עזים לצד עצב וכאב. אורנה פרקש (53) מספרת: 'כיקרנו ב'יער הילדים', היינו באושוויץ, וזה עשה אותי עצובה, כי ראיתי שם רבים עצובים'. הידיעה שמאת קורבנות יהודים נרצחו ביער וצ'ינה צמררה את פרקש. גם המראה של 'השערות שלהם (ערימות השיער) ואת הנעליים', היא לא תשכח לעולם, מי שהיה במתנות ההשמדה וראה לנגד עיניו מאות נעליים של ילדים רכים ומתוכן מבצבצת לה 'הנעל ארומה המפורסמת' שכורדיא היתה שייכת לילדה קטנה שלא ידעה מה צופה לה גודלה. כשאתה צועד על אדמות פולין ושומע כיצד שישה מי ליון יהודים הוצאו להורג כאחד הפשעים

איילה טייר: "בהתחלה מאוד התלבטתי אם לנסוע, זה היה פחות מחודש מאז שאבא נפטר. היה לי גם עצוב וגם שמח שראיתי את הדברים שאבא סיפר לי, ומה שכתב בספר"

הגדולים לאנושות, 'השואה' מקבלת פנים של גברים, נשים וטף שנרצחו בתאי הגזים ובמתנות ההשמדה ומצאו את מותם ב'פיתרון הסופי' של אדולף היטלר. פרקש מתארת כיצד היא וחבריה למ' שלחת חילקו פרוחים ב'יער הילדים'. כשאנו מבקשים לדעת מה מקור השם, היא מטיבה להסביר: 'זה בית קברות. ירו בהם (בילדים)'. פרקש מספרת כי נפלה בידה הוכחת לה שתתף במסע לפולין. 'הייתי שמחה שהל' כתי לשם. זו היתה חוויה'. חברי המשלחת ערכו במקום טקס מרשים ובזאת הצהירו, אנתנו כאן, מניפים את דגל ישראל בגאווה על אף המרצחים שניסו להשמיד אותנו.

"סגרת מעגל"

'לאחד ארוחת הבוקר, התבנסנו כולם לשמוע את סיפורי של איש העדות שה' תלוזה אלינו - אבי אבריה. הוא כתב את סיפורי כילד שדגוע בגיל חמש לאושוויץ ימבעד לאשנב הקרון. אנהנו בדרכנו לעיירה טיקוצ'ין. לאחד נסיעה של כש' לוש שעות, אנו מגיעים לעיירה ונבנסים לבית הכנסת ששימש כזמנו בית מדרש ובית תפילה ליהודים. בנות אמרי' (שה' תלוזו למסע) כבר היו בפנים וכישננס' נ, שמענו אותן שרות את השיר 'זודא שעמדה בשתן עומדות במעגל. השירה הציפה אותנו ברגשות עזים והצטרפנו אליהם למעגל מרובקום ודמעות וזלגות מאליון. לאחד השיר השקט והמרגש,